

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
 LJUBLJANA, ČOPOVA 1—DELAV-
 SKA ZBOJNICA — TELEFON ST.:
 35—29 — POST. ČEK. RACUN ST.
 17.548 — NAROČNINA: ZA ČLANE
 ZZD 2.— DIN MESECNO — (24.—
 DIN LETNO) — ZA DRUGE NA-
 ROČNIKE 3.— DIN MESECNO (36.—
 DIN LETNO) — CENE OGLA-
 SOM PO DOGOVORU — LIST
 IZHAJA VSAKO SOBOTO

LETO II.

LJUBLJANA, SOBOTA, 21. MAJA 1938.

ŠTEV. 20.

Za beraško pravico

Lepa slovenska zemlja se zdi mnogo tako uboga, da je ne smatrajo več vredno za pravo ljubezen. Nič niso več s koreninami vanjo zrastle, da bi mogli ob njej kakor zasidrani kljubovati vetrovom, ki včasih zavejejo preko naše rodne grude in prinašajo preizkušnjo siromaštva. No, kakor listje so premnogi v narodu, ki beže z vrtinci in se puste premetavati trenutkom brez odporne sile. Le tuhtam po viharjih utrjeni, kakor jeklena vzmet vstane posamezni, ki hoče v borbi življenju dati svoj obraz in ustvarjati svojo usodo.

Zato beže danes kmečki sinovi v tovarne, zato se večja število bledih dekleških obrazov, zato obrtnik pušča čast mojstra in se vdiinja kolesju velekapitala. Zato vpijemo toliko o brezposelnosti in zemljo zmerjamo z mačeho, potem ko smo ji ljubezen sami odrekli. Postala je nerodovitna. Njene brazde prerašča plevel, travnike mahovje, njeni zakladi leže zakopani.

Preznojena zemlja je nekdanj očetom kruha dajala. Nič ne želimo, da je bilo takrat laže. V potu svojega obraza so ga očetje jedli in črn je bil. Izsesali so ga iz zemeljskih grud kakor materino mleko, in zdrav rod je rasel ob njem. Kakor čebelica preden se je zaril v njene bregove in ril, sejati, saditi in presajati in se ob setvi in saditvi veselil žetve in sadu. Nič ni bilo laže takrat, bilo je težje, toda ljubil je človek svoj dom, ljubil je grm za hišo, lastovičje gnezdo pod streho in ljubil je v zemlji svoj obraz, ker je v njej iz klene volje žive la njegova duša.

Tudi obrtnik ni delal samo radi denarja, še trgovec ne samo radi zaslužka. Delal je radi sreče, ki je v delu in radi stvariteljske sile, ki jo je Bog v človeka položil, da na mrtvi stvari dopolnjuje njegovo delo ter ji daje svoj pečat. Trudil se je in drag mu je bil v dovršenih delih ta pečat in ponosen je bil nanj.

Drugačni so bili ljudje mimo teh mnogih današnjih, ki jim duša prenese več preizkušnje in zato tudi več ne poje iz sladkosti zmage nad njo. Danes kmet odlaga drevo, hlapec vajeti, dekla pominek. Mizarju obliči rjavi, krojač šivanke ne mara, brivec se britve in milnične pene boji, kaj bi! Življenje je tako težko in polno skrbi, kdo bi se z njim boril. Zato, da bo ob uri prost, da bo ob tednu denar, da ni prisiljen na trud pri delu po lastni zamisli, drve vsi v tovarno, kjer misli podjetnik, snavlja inženir, on pa dela kakor stroj brez duha, brez srca. Hlapec postane sirena, da se kakor tat brez časti vsak dan preiskavati pri tovarniških izhodih, v zavisni množici vtone njegova samostojnost in množa nesrečni proletarijat.

Proletariat sam pa, ki je po nesreči obsojen, da je priklenjen na stroj in prikovan na kapital, ki čuti težko suženjske zavisnosti, s strahom gleda ob številnih svojih otrokih ta sramotni beg pred častjo in ljubeznijo, ki jo daje in zahteva samostojno delo. Njegovi otroci, ki nikoli niso smeli na svetlejši delež življenja, kakor so ga imeli njihovi očetje, so oropani še za to borno upanje in pravico proletarskih otrok.

Za to beraško pravico bo zato končno treba strniti delavske vrste in bežnike iz drugih poklicev zapreti pot in vstop v strogo delavski stan. Koristi stanu po tem ključu. Pa tudi koristi drugih stanov so tega potrebni, neiz-

Slovenec je bil od nekdanj navajen, da je za svojo pravico smel le ponižno prositi, zahtevati jo nikoli ni upal. Skopu mu jo je rezal tujec najprej po gradovih, kasneje po uradih in oblastvih, če je je prosil. Če jo je zahteval kedaj, mu je valptov bič in tujerodna oholnost s prezirom k že danim krivicam priložil še novih. Bili smo brezpravnja raja.

Iz tistih žalostnih časov je nad nami še vedno ostala kakor temna senca peroti orla, ki nam majhnim neprestano grozi z grabežljivostjo svojih krempljev. Bežal je zato naš rod in še beži, kadar se vrača s pravico močnejšega, kakor da je samo v prituljenem begu rešitev.

Pa ni. Samo drzen človekov pogled omami leva, da se mu umakne. Samo odločna, nehlapčevska gesta prestraši hlapcev vajeno gospodo, da spozna, da so minuli njeni časi. Samo jekleno zvenča zahteva jo prepriča, da se zaveda novi človek svoje pravice in jo zase neizprosno zahteva.

Mi zato ne bomo več prosjačili za kruh in pravico malega človeka, več ne bomo dopuščali, da se tepta njegova enakovredna čast.

Delavski stan ima po vseh božjih in človeških naravnih postavah pravico do svoje časti in do svoje obrambe. — Delavska organizacija, kakor smo mi, ki je v sklepu narodne povezanosti, pa že zaradi narodnega ponosa ne more več trpeti, da bi ga še vodil judovski kapitalistični duh, ki se drzno roga poštenim stanovskim in organizacijskim zahtevam delavstva.

Nam je zato zadosti izigravanja delavstva preko množenja delavskih or-

ganizacij v njegovo razbitje na korist kapitala. Mi, ki smo uvideli, kako so stare slovenske delavske organizacije šle preko narodne celote bolj ali manj za razbijajočimi gesli marksizma, smo zato ustanovili svojo ZZD, da z njo zadržimo te bolehave pokrete in strnimo stan z narodom. Tisti, ki so nas psovali z razbijaško bando, pač niso čutili duha, iz katerega rastemo kot nositelji bodočih dni. Da, slekli bomo rokavice in razbili porast take, zajedalske pokrete, na katerih umira narodna in stanovska zavest in ustvarili ponosen sodoben delavski stan, ki ne bo več prosjačil za svojo pravico, ampak jo bo terjati in izbojeval.

Nas zato samo veseli, da je na jugu države vstala v takem pojmovanju sorodna organizacija Jugoras, s katerim bomo delali roko v roki, organizacijsko diferencirani, a v boju za naravne pravice neločljivo strnjeni ramo ob ramo. Naravne pravice, za katere gre Jugoras v boj, naše katoliško stališče samo še globlje utemeljuje in jim daje poleg naravne še nadnaravno poročstvo in pogonsko silo.

Nič nas ni strah, če zato danes podjetniki preganjajo naše članstvo, če mu službo odpovedujejo samo zato, ker je v naših vrstah, če se trudijo z vsemi močmi, da nam nasprotne gnile pokrete iz kakršnihkoli vzrokov v svojih obratih utrjujejo. Rečemo jim: danes še, toda ne več dolgo.

Povedati hočemo v imenu rastočih združenih sil doma in na jugu, da so časi minuli, ko je bila pravica do zasebne lastnine tako razposvečena, da je njen lastnik moč, ki je izvirala iz svetlinje, lahko nemoteno izrabljal v

škodo in v krivičnost napram tistim, ki so bili od te moči odvisni. Konec bo kmalu časom, ko delavec ni vedel, zakaj in za koga dela in trpi in zakaj je njegova pravica preganjana.

Novodobno gospodarstvo zahteva, da se pravice posedujočih omeje, stavijo pod kontrolo in v službo naroda in njegovega napredka.

Ne, nočemo popolne razlastitve, odločno jo odklanjamo. Več hočemo. Hočemo, da lastniki ob premoženju vladajo v narodno skupnost, izrabljajo svoje sile za skupen dobrobit. Imeti morajo in delati, da se vrednote množe. Od imetja in od dela prejmejo pravičen delež, toda ne bodo več nenadzorovani kradli delavskih uzakonjenih zaslužkov, nič več plačevali po obrazih, nagrajali ovađuhov, izgrajvali razne krize gospodarskih konjunktur za insciniranje vnaprej zgubljenih stavk.

Podjetje je krava. Podjetnikova je in živeti mora. Skupaj jo bomo varovali in skupaj si delili mleko in — prirastek.

Gospoda, mi vas razumemo, in zato čutite v nas novega velikega nasprotnika in že se nas hočete znebiti. Od Triglava do Prekmurja in doli proti jugu raste — pravzaprav ne več organizacija ampak stan, ki je sedaj sit prosjačenja in hlapčevstva. V zavesti rastoče moči drzno zahtevamo svoje. Stanu in narodu samo v čast je, če se iztrgamo iz mehkužnih borb, kakor so jih v rokavicah vodile idejno zvođenele strokovne organizacije tako lepo v rokavicah, da nikogar ne bi preveč bolelo. Naša brezkompromisna občestvena smer tega ne prenese in ključu stanu: **sleci rokavice!**

Dva udarca boljševizmu

Priča smo veselega dejstva, kako se povsod ruši komunistična moč. Narodi so spregledali, kaj vse se skriva za krinko njegovih laži in ga odklanjajo drug za drugim. Tudi pri nas, v naši domovini čutimo, kako je upadla njegova napadalnost. Kljub morebitni zaletavosti nekaterih mladih zapeljanih študentov ali pa morda še boljše, prav radi nje, so mu štete ure. Mnogi, ki so še nedavno mislili, da ni za nas rešitve pred tem silnim plazom in so čakali samo usodnega udarca, so sprevrneli, da so se motili. Bili smo tako daleč, da so mnogi v svoji naivnosti mislili, da jih bo v komunistični prihodnosti rešilo, če so mu kazali prijazen obraz. Smešno tako mišljenje, kdor majčkeno pozna komunistično barbarstvo in duha zverinstva, ki ga vodi.

V zunanjem svetu je imel boljševizem nekaj časa močno oporo na Dunaju, odkoder ni poslednjih njegovih drobcev pregnal Hitlerjev narodni socializem. Zlasti pa je imel žal toplo gnezdo med našim bratskim češkim narodom v zlati Pragi.

Toda z nujno zahtevo po rešitvi vprašanja narodnostnih manjšin, ki ji je dal močan pospešek nastop čeških Nemcev, je

bežno mora priti zaradi zdrave narodne rasti. Brezdomno je delavstvo danes pri nas tisto, ki naj daje takt, ki naj dirigira narodno življenje. Po svoji strukturi, po svoji borbenosti in ne nazadnje po svoji inteligenci je v to pozvano. Narod in stan zato zahteva: Bodi konec sramotnemu begu pred samostojnim delom.

s strani istih vstala tudi nedvoumno izražena zahteva, da se mora Češkoslovaška odpovedati vojni in prijateljski zvezi z boljševiško Rusijo. Kakor neradi, bodo sicer češki ateisti primorani pristati na to zahtevo. Tako kažejo vsa znamenja, da mimo nje ne bo mogoče iti. V tem bo evropskemu boljševizmu zadan usoden udarec.

Istočasno pa prejemamo poročila, da je angleška delavska stranka odklonila skupno ljudsko fronto, v kateri naj bi vedrili in oblačili obenem s komunisti.

Uradno poročilo stranke pravi:

»Komunistična stranka sprejema politične smernice iz inozemstva in torej pri svojem delovanju ni svobodna in tudi ne

more svobodno odločevati o svoji politiki. Če bi delavska stranka, odnosno liberalci sodelovali s komunisti pri kakšni skupni ljudski fronti, bi jim bilo vsako delo dejansko onemogočeno, ker bi se morali neprestano boriti proti komunističnim intrigam, ki bi jim poveljevalo inozemstvo. Če bi se zvezali s komunisti, bi morda pridobili nekaj tisoč glasov, toda izgubili bi milijone delavskih glasov, ki bi pred komunisti zbežali v tabor predsednika vlade Chamberlaina.«

Stranka je svoje odklonilno stališče brezdomno prav in dobro utemeljila in s takim spričevalom o omejevanju svobode in intrigarstva prislonila boljševiški kominterni tako pošteno klofuto, da je odjeknila po celem svetu.

»Bodi luč!«

tretji zvezek naše »Delavske knjižnice« bomo priložili obenem s položnico vsem prejemnikom »Slovenskega delavca« prihodnji teden. Knjižico z veseljem sprejmite, zelo lepa je.

Po položnici nakažite, prosimo takoj, da ne pozabite, za knjižico din 3.—

Kdor še nima poravnane naročnine za naš list za tekoče leto jo lahko obenem s to položnico nakaže. Redno plačilo je najlepše priznanje našemu pokretu in našemu delu.

Delavstvo »Kopitarne« v Mestinju stopilo v stavko

Mestinje, 19. V. 38.

V podjetju »Kopitarne« v Mestinju, katerega lastnica je Celjska hranilnica d. d., so vladale nevdružne razmere. Delavci in to odrasli so imeli plačo od din 1.20 naprej, delalo pa se je do 18 ur na dan in to brez zakonitega 50% pribitka.

Da se delavstvo opomore in pride do svojih pravic, se je dne 25. februarja vse, 60 po številu, organiziralo v Zvezi združenih delavcev. Podjetje je na to takoj drugi dan vsem delavcem odpovedalo na 14 dni z utemeljitvijo, da mora obrat ustaviti radi popravila strojev. Da delavcem zagotovi kruh, je ZZZD podjetju predlagala sporazum, v katerem se določa, da podjetje ne bo preje zaposlilo novih delavcev, dokler ne bodo vsi stari, pred prekinjenjem dela v podjetju zaposleni delavci, dobili zopetno zaposlitev. Podjetje pa je po dolgem odlašanju ta sporazum odklonilo in se je pokazalo, da so bili odpusti prav v tem času naperjeni proti organizaciji. To se je še jasneje pokazalo po tem, ko je podjetje zopet pričelo z obratovanjem in je sprejelo v delo vse delavce razen 18, med katerimi so bili funkcionarji podružnice ZZZD in njeni najaktivnejši člani. To pa kljub temu, da so ti

delavci pravi specialisti in so nekateri v podjetju zaposleni že preko 20 let.

Vršili sta se dve poravnalni razpravi na okrajnem načelnstvu v Šmarju pri Jelšah, na katerih pa se ni dosegel sporazum. Podjetje ni hotelo pristati niti na skrajšanje delovnega časa niti na kako drugo rešitev, ki bi dala odpuščenim delavcem možnost zaposlitve. Podjetje je šlo še dalje in je dne 14. maja, medtem ko je bilo odpuščenih že 18 delavcev in je ostale zaposlene delavce nagovarjalo, da bi delali nadure, odpovedalo še ostalim funkcionarjem organizacije in voditeljem tukajšnje ZZZD.

Delavstvo se je postavilo na stališče, da naj delajo vsi delavci, pa če prav po skrajšanem delovnem času, ali pa nobeden. Z ozirom na zadržanje podjetja delavstvu, ko se je poslužilo vseh zakonitih možnosti za mirno ureditev spora, ni preostalo drugega kakor stavka. Stavka, ki se je pričela dne 17. t. m., je torej popolnoma zakonita. V soboto se bo že vršila razprava za likvidacijo stavke, ki jo bo sklical Kralj. banska uprava in inspekcija dela.

Zavednemu in vztrajnemu delavstvu želimo v borbi za njegove najosnovnejše pravice popoln uspeh.

Stavbinska kolektivna pogodba podpisana

Pogajanja za stavbinsko kolektivno pogodbo so končana. Dne 18. t. m. je bila ista podpisana po dolgih, čestokrat mučnih razpravah, pogajanjih in prerekanjih. Sklenjena je nova kolektivna pogodba, delovni pogoji stavbinskega delavstva so dobili novo podlago.

Mnogo razprav je bilo treba, da so se dosegle boljše mezde, da so se pridobile delavstvu še nekatere druge ugodnosti. Priznati moramo, da je bila za delavsko organizacijo doba pogajanj, doba stalnega popuščanja do skrajnih meja. Sedanja kolektivna pogodba še ni popolna. Še marsikaj ji manjka, kar so predlagale popolnoma upravičeno in utemeljeno delavske organizacije. Nešteto stvari bo še treba opiliti in obdelati, da ne bodo povzročala večnih trenj, negotovosti in sporov. Toda imamo kolektivno pogodbo, ki je, upamo, boljše od lanske. Na to pogodbo bomo potem napravili boljše bodočnost stavbinskega delavstva. Korak naprej je že storjen.

Da se izognemo vedno novim pogajanjem se je novi pogodbi določilo veljavnost do 31. XII 1939. Delavstvo, kakor tudi podjetniki lahko tako že malo dalje vidijo, kakšne pogoje imajo za delo.

Ta kolektivna pogodba pa velja samo za področje bivše ljubljanske oblasti (Kranjske), za Štajersko se niso pogajanja udeležili, niti niso zastopnikom delodajalcev v Ljubljani dali kakih pooblastil delodajalskega združenja iz Štajerske. Zato velja nova kolektivna pogodba, dokler se v smislu uredbe v določanju minimalnih mezd ne razširi na vso dravsko banovino, samo za bivšo ljublj. oblast (Kranjsko).

Nova pogodba vsebuje tudi važna določila, kako postopati v slučaju sporov.

SOVJETSKA RUSIJA

ZGODOVINA REVOLUCIJE

(25) Od 1917—1922.

(Nadaljevanje.)

Tretji so se zavzemali za ohranitev zasebnega premoženja, za meščansko vladno, v kateri pa naj bi bila tudi levica zastopana. V nekaj tednih naj se vrše volitve, nova duma pa naj določi bodočo ustavo.

Prepirali so se kot otroci, medtem ko je sovražnik stal v deželi, a v notranjosti države se je rušila avtoriteta in red. Končno so zastopniki delavstva in vojaštva izvolili sedemčlansko komisijo, nazvano Sovjet. Komisija Sovjetov je torej vladala poleg dume komisije. Večkrat pa sta se obe sestali k skupnemu posvetoivanju.

V Petrogradskem sovjetu so ob tem času imeli menjševiki vodstvo v rokah. Kerenski je bil podpredsednik. Niti desetina članov ni pripadala boljševiskom.

3. Aretacija carja.

Nikolaj II. se je v noči od 12. na 13. marca hotel peljati iz glavnega stana v Petrograd. Toda že 50 kilometrov pred glavnim mestom so vse železniške postaje zasedli revolucionarji. Povsod so vihrale rdeče zastave. Car se je vrnil in telefonski dumi, da je pripravljen razpravljati. Odgovor se je glasil: Prepozno.

Dume komite je odposlal do carja dva delegata, Gučkova in Šulgina, ki naj bi

sprejela njegovo odpoved. Šulgin opisuje ta zgodovinski dogodek takole: Ob desetih zvečer sva odpotovala. Na enem izmed tirov je stal razsvetljen vlak, vedela sva, da je to carjev dvorni vlak. — Nekdo se nama je bližal, rekoč: »veličanstvo pričakuje«. Vodil naju je čez tire. Stopila sva v vagon dvornega vlaka. Car je stal med vratmi, bil je popolnoma miren. Poklonila sva se mu; car naju je pozdravil s tem, da nama je podal roko in velel sedeti. Sedel je za mizico na eni strani, na drugi strani Gučkov in jaz, poleg carja pa general Frederiks. Gučkov je spregovoril. Besede je imel dobro pretehtane, vendar pa ni mogel prikriti razburjenosti, govoril je sunkoma. Car je sedel nagnjen na stran in zrl predse, izraz njegovega obraza je bil popolnoma miren in neprodoren. Edino, kar je bilo mogoče razbrati iz njegovih oči, je bilo: »Odeč je bil ta dolg nagovor.« Gučkov je končal. Besedo je prevzel car, mirno, preprosto in precizno je izražal, le naglašanje je nekam tuje zvenelo. »Sklenil sem, da se odpovem prestolu. Davi sem bil mislil, da bi to storil v korist svojega sina, proti tretji uri pa sem sklep spremenil in se odločil za brata Mihaela. Gotovo boste razumeli čut očeta. Poslednji stavek je spregovoril tiho. Car je vstal in z njim vsi. Gučkov mu je izročil odpovedni dokument. Car ga je vzel in odšel. Par trenutkov nato se je zopet vrnil, pomolil papir Gučkovu z besedami: »To je besedilo.« Car je bil odpoved podpisal. Vse je bilo osuplo, ker je stvar tako gladko izšla. Odposlanca sta

se vrnila v dumo, kjer je bila odpoved sprejeta z dolgotrajnim vzklizanjem. Gučkov je dokument prečital tudi Petrogradskemu delavstvu, meneč, da bo tudi tam sledilo navdušenje, pa kako se je motil; množica je kričala »Na vislice s carjem.« Gučkova pa so vtaknili v zapor iz katerega so ga šele čez več ur osvobodili. Za las je manjkalo, da odpovedni dokument druhal ni raztrgala. Skriti so ga morali med stare časopise.

Delavcem poceni kruha!

Vsled dobrih gospodarskih odnošajev, ki jih je sedanja vlada ustvarila z našim sedstvom in z inozemstvom sploh, je močno porastel naš izvoz. Na tisoče in tisoče vagonov je šlo preko naše meje, v državo pa so prihajale tuje plačilne obveznice in utrjevale naš gospodarski ugled in vrednost našega denarja.

Po točnih računih bi naj ostalo doma, kar doma tudi potrebujemo. Tu pa so prišli vmes žitni prekupčevalci ter velike množine žita pokupili po običajni ceni na zalogo ter čakali ugodne prilike, da s cenami poskočijo.

Sedaj se je to res zgodilo. Cene za žito, zlasti za pšenico so močno porastle. Žitni verižniki spravljajo v svoje blagajne mašne zaslužke. S ceno žita pa je poskočila tudi cena moki, najvažnejšemu življenjskemu artiklu. Cene so poskočile, plače in dohodki zaslužkarjev, — delavcev in uradnikov, pa ne rastejo. Borno odmerjene porcije se morajo nujno še zmanjšati. Stradajo delavci, stradajo družine, stradajo otroci; jetika pa ustvarja svoja smrtonosna kotišča kljub vsem protituberkuloznim tednom in kljub vsem predavanjem.

Da nekateri žanjejo nezaslužene dobičke, hira delaven narod. Takile izkoriščevalci gospodarskih konjunktur so strašni bacili za narodov blagor in treba je, da se prepreči njih škodljivo delovanje. Država naj zaščiti s primernimi ukrepi zaslužku delavca njegovo kupno moč.

Menda je še nekje zakon o oduševstvu. Mar bi se ne dalo ugotoviti, da so zaslužki prekupčevalcev v navskrižju z njim in te pošteno kaznovati na korist državnih ali socialnih ustanov. Povsod, vsako malenkost, skozi vsako špranjo se preriva davčna uprava in terja svoje do pare natančno in še mnogo več. Ni mogoče, da bi takih velikih težkih rib ne opazili, kako kalijo čisto vodo zdravega gospodarskega življenja. Hočemo, da se to zgodi. Tudi to je v našem programu. Kadar bomo močni dovolj, ga bomo izvedli neizprosno.

Sicer pa naj država, če treba odpre carinske meje drugim žitnim izdelkom, pa bodo naše pijavke kmalu ukročene.

Delavec ima pravico do kruha in sicer do poceni kruha, ker malo zasluži, država pa je dolžna v njegovem in svojem interesu, da ga preskrbi.

Zaposlenje tujcev v Jugoslaviji

Po najnovejših statističnih podatkih je zaposlenih okoli 140.000 tujcev v Jugoslaviji.

Od tega števila odpade na industr.	84.000
Na prometne in denarne zavode	16.800
Na poljedelstvo in gozdarstvo	10.700
Na proste poklice	13.500
Ostalo	13.500

V nacionalnem pogledu je največje število Nemcev, potem pridejo Madžari, Rusi in Čehi.

Same številke sicer tega ne povedo, kako so ti ljudje zaposleni a ni nobene tajnosti, da so navedeni tujci na boljših položajih našega gospodarstva in tudi najboljše plačani.

Gospodarska osamosvojitve Slovencev je predpogoj za nacionalni obstoj, ki se v zadnjem času posebno občuti v bližnjem svetu, zato bo tudi potrebno, da država po vzorcu drugih držav poseže vmes v zaščito našega človeka.

Katolicizem zahteva dejani

Zadnja številka »Straža v viharju« je prinesla članek, ki po svoji zdravi miselnosti in izrazitosti našega katoliškega študentovskega gibanja zasluži, da ga ponatisnemo v celoti. Delavska organizacija more biti samo vesela tega duha, ki veže iz članka, vesela zato, ker je to duh bodoče naše vodilne inteligence. Članek se glasi:

ZA KRUH IN KROV

Nekaj o katoliškem radikalizmu

»Molči, prijatelj! Naša stranka ni za delitev odpadkov ustanovljena!« je zavrnil 1908 dr. Krek stolnega vikarja Jožefa Potokarja, ko mu je le-ta tožil, da je bil kljub uspehim državnoborskim volitvam obisk misijona v stolni cerkvi v Ljubljani vendarle majhen. Na prvi pogled je to trd odgovor, vendar pravilen v tem pogledu, da se moramo čuvati iz vere napravljati politikum. Na drugi strani pa tudi katoliški misijoni ali sploh katolištvo, kakor je izvajal nedavno ameriški nadškof kardinal Mundelein v enem svojih govorov: »ne sme biti samo besedičenje, ampak dejanje.«

Socialna stiska zahteva danes od katoličana več kot samo nekaj lepih opominov in svetopisemskih izrekov. Brezposelnega, lačnega, potrtega delavca ne morete utešiti samo s tolažbo na lepšo bodočnost, če nočete vzbuditi njegovega posmeha, ali celo njegove jeze. Preprosti mož iz ljudstva hoče vse te krščanske resnice videti spolnjene v dejanju, če ne, vas nažene, da je »pasja vera boljša kakor vaša.« Kako je dejal Kristus: »Po njih sadovih jih boste torej spoznali.« Bogoslužje, občestvo, to so lepe reči, ki pomenijo, prenešene v praktično življenje, če naj so resnične: varstvo mater, vdov in sirot, zaščito stiskanih in zatiranih, zavarovanje za bolezen in starost, skratka: vsa dela krščanske ljubezni. Kako prazno bi brez tega pri mašnem darovanju zvenel klic: »Molite, bratje!« Iskrenost tega liturgičnega poziva in naziva zahteva praktično krščanstvo. Hlebi in ribe se morajo pomnožiti, da se bodo nasitile množice, ne samo na duhovno, ampak tudi na dejanski način. Priznati si moramo, da so nekatere socialistične zahteve prav za prav naše krščanske naloge, tako je mislil v omenjenem govoru kardinal Mundelein.

Socialna stiska je največja ovira verskega razvoja. Kruh in krov sta najmočnejša temelja za versko življenje, za družino, za krščansko kulturo. Vsem gre najprej za kruh in krov. Le govorite o lastnosti krščanske družine, kaj ji bo vaše govorjenje koristilo, če nima ne kruha in strehe. Vsak ptič si splete najprej gnezdo, potem pridejo mladiči. Tudi katoličani med drugim ne smemo prezreti skrbi za kruh in krov. Kruh in krov vzdržujeta družine, domovino in državo. Povsod po naših mestih in tudi že po trgih se dvigujejo visoke in ponosne palače, naš mali in najmanjši človek pa še vedno moleduje za kruh in krov. Takrat bo stala naša kultura na zadovoljivi višini, kadar bo naš delavec, govorimo o teh, ki hočejo res delati, našel svoj kruh in krov. Ako ne bomo in kjer ne bomo iz Kristusovih nauk izvedli praktičnega krščanstva, tedaj in tam ne bodo nič zalegli vsi zveličavni opomini in izreki. Božje kraljestvo sloni na dejanju ljubezni, toda v »dejanju, ki ga obujamo z besedo, marveč v dejanju, ki ga kaže vsak v svojem življenju. Praktično geslo božjega kraljestva je le eno: »Karkoli ste storili kateremu izmed mojih najmanjših bratov« itd. Tudi poslednja sodba se bo glasila o izpolnjenosti ali neizpolnjenosti dolžnosti za kruh in krov.

Naši nasprotniki govorijo proletariatu mnogokaj o kruhu in krovu. Torej radikalizem proti radikalizmu. Katoliški radikalizem! Proletarci so pogostokrat bližje Bogu kakor mlačnost nekaterih naših krščanskih meščanov, strankarjev in društvenikov. Večini delavstva gre naposled le za stalen kruh in krov, in ko bi ga dobili, bi šli mirno svojo pravo pot. Meščanski imoviti sloji, zlasti kapitalistični, imajo oboje, kruh in krov v najboljši meri in obliki, pa jih malo zanima vprašanje, kako bi prišli bližje k Bogu. Naše obnovitveno delo se mora torej začeti s proletarci. Pri tem pa ne smemo prezreti načina, kakor smo ga kratko začrtali že v naslovu. Ševeda mora biti vselej in povsod duh tega dela navdihljen od božje ljubezni: »ste meni storili ...«

Tako delo pa potrebuje in pričakuje sodelovanje duhovnih moči vsega delavstva. In ko pravimo: vsega ljudstva, mislimo v prvi vrsti tudi na izobražence, ki jih večkrat iz neopravičljivih in nerazumljivih ozirov ločimo in razdaljujemo od ljudstva. Prav zaradi te neplodne in nenaravne ločitve in razdalje zastaja in zastane toliko dobrega dela med nami. Vsi sloji in stani so ljudstvo in vsem mora biti na srcu skrb za splošni blagor v mejah in razmerah, kakor so dane slehernemu izmed nas.

(Dalje prih.)

Z delavskih bajišč

Iz centrale

ZZD je stopila v svoje tretje poslovno leto...

Vsem centralnim edinicam, ki so poslale na centralni občni zbor svoje delegate, se najiskrejeje zahvaljujemo.

Občni zbor je potekel v zadovoljstvo nas vseh in je pokazal našo moč, zavest nas vseh in veliko pripravljenost za naše nadaljnje delo. Vse podrobnosti ste že čitali v »Sl. delavcu«. Danes vam navedemo novoizvoljeni odbor: Preželj France, Pirihi Milko, Kalčič Rudolf, Grebenšek Vencleslav, Arčon Julij, Jemc Franc. Namestniki: Rajner Franc z Jesenic, Rihar Franc iz Preske, Megla Lojze iz Kranja, Žvar Anica iz Celja, Pirnat Jože iz Grobelj, Pureber Ivan iz Soteske, Zajc Veko-

slav iz Velenja. Nadzorstvo: Hvale Maks, Kranjc Rudolf, Loboda Jože, Langus Jože. Razsodišče: Križman Andrej, Godina Joško, Lenarčič Joško.

Odbor se je na svoji prvi redni seji dne 9. maja ob 7 zvečer konstituiral tako-le:

Predsednik: tov. Preželj France, podpredsednik: tov. Pirihi Milko in referent za tisk; blagajnik: tov. Kalčič Rudolf; tajnik: tov. Grebenšek Vencleslav; odborniki: tov. Arčon Julij, referent za org. odsek; tov. Breškvar Franc, referent za finan. odsek; tov. Jemc Franc, referent za strok. odseke.

Kot v preteklem letu, bo tudi letos odbor zastavil vse sile, da bo organizacija rastla in delala za dobrobit vsega našega delavstva in vse naše skupnosti.

Mestinje

V soboto, dne 14. t. m. smo imeli ob 1 uri popoldne članski sestanek, katerega se je udeležil kot zastopnik centrale tov. Luzar iz Ljubljane. Prav ta dan nas je bilo naknadno odpuščenih, oziroma smo dobili odpoved vsi, ki smo v odboru tukajšnje podružnice, kakor tudi tisti, ki so bili v prvih vrstah ob času ustanovitve naše podružnice.

Prav zaradi tega je bil sestanek nekaj silno važnega. Ta dan smo tudi postavili predloge oziroma opomin podjetju, naj izplača pribitek za nadure za 3 leta nazaj. Ne samo neverjetno ampak naravnost smešno je to, kar je izjavilo podjetje. Ko smo mi stavili račun o procentih za nadure je rekel tukajšnji generalni ravnatelj g. Smertnik, da je ta zahteva pretirana in da je absolutno nemogoče, da bi v 3 letih mogel narediti delavce 1200 ali celo 1600 nadur. Če pa pomislimo, kar lahko dokažemo nekateri z izplačilnim listkom, kateri seveda nimajo datuma, kakor tudi z dokazi drug drugemu kot prič, da smo morali delati in narediti marsikakšen teden 140 ur, ne more biti začudenja, če imamo po dobi 3 let 1200 do 1600 nadur.

Zastopnik centrale je v obratni pisarni zahteval, naj mu dajo, oziroma predlože matične knjige, iz katerih mora biti razvidno, po koliko ur sodelali ti delavci na dan v preteklih treh letih. Opozarjal je, da so gotovo imeli nekateri delavci več kakor 1.80 na uro. Podjetje pa je zatrjevalo, da ima dokaze in sicer pisemne, da ni imel nobeden od delavcev zadnja tri leta večje plače. Torej to podjetje lahko dokaže, da nismo imeli več kakor din 1.80, ne more pa dokazati, da nismo delali toliko nadur, kakor jih zahtevamo imeti plačane. Kakor je izjavil g. Smertnik, so listine, v katere so pisali delavcem ure, zgubili takrat, ko so prepeljevali stroje in vse drugo iz Loke v Mestinje. Ne vemo, če bo sodišče take izgovore upoštevalo. To pač mora biti vsakemu jasno, da se običajno pišejo na isti list delovne ure, kakor njih zaslužek. Ker sta bili zadnji dve poravnalni razpravi brezuspešni in podjetje ne pristane na razsodišče (arbitražo), smo primorani se poslužiti poslednjega sredstva t. j. stavke. Zato imamo tudi dosti tehničnih vzrokov. Če bi ne bilo že drugega, smo pripravljeni in primorani stopiti v stavko že iz socialnega vidika, ker mi ne maramo in ne pustimo, da bi naši zvesti sotovariši bili brez posla, mi pa, da bi morali še naprej kriviti hrbe pod diktaturo in terorjem mogočnega g. šefa. Povedati moramo tudi to, da nas je podjetje sililo, naj bi delali nadure 10 ali celo 12 ur na dan in da nam — seveda sedaj — ko se že več ne more ubraniti, plača zanje tudi procenke. Mi pa smo te njegove zahteve na kratko odklonili, da ne samo, da ne maramo delati nadure, ampak bomo pustili tudi 8 urno delo, ker je pokazal, da se hoče maščevati nad funkcionalnosti naše organizacije in seveda isto uničiti, kar mu pa ne bo ratalo.

Kranj

Naša strokovna organizacija ZZD prav lepo napreduje. Čim bolj si nasprotniki prizadevajo na vse načine, da bi onemogočili našo rast, tem bolj so je katoliško delavstvo oklepa.

Ne oziramo se na klevete in obrekovanja, naj ta prihajajo od koder hočejo, — mi gremo preko tega po začrtani poti do cilja.

Veliko dela nas še čaka, a se ga ne ustrašimo in z božjo pomočjo se nam bo posrečilo privedi v našo ZZD toliko še v Kranju neorganiziranega delavstva, kar se je zgodilo vsled ponesrečene tekstilne stavke.

Kar ne store tisti, ki se nazivajo za edino prave delavske strokovne organizacije, — to bomo izvedli mi! Zato odklanjamo ono taktiko nam nasprotnih organizacij in opozarjamo tudi naše slovensko delavstvo, da s takimi organizacijami enkrat za vselej obračuna.

Tam, kjer je delavec organiziran, ima tudi pravico do posredovanja radi službe. In če je leta in leta plačeval članarino tej organizaciji, potem je tudi sveta dolžnost organizacije, da mu preskrbi službo v slučaju brezposelnosti. Ni pa nikakor v čast nobeni delavski organizaciji, ki že obstoja celih 20—40 let, da pošilja svoje brezposelne člane v druge delavske organizacije, da jim one preskrbijo službe.

Delavci, delavke: ko ste nosili svoje s krvavimi žulji prislužene dinarčke v organizacijo, ste bili dobro došli. Sedaj, ko ste pa brezposelni, se vam pa samo obljublja in meče pesek v oči. Zavedite se sedaj, ko je še čas, da se ne boste kesali, ko bo prepozno!

Rogaška Slatina

Zopet smo se zbrali delavci zdravilišča na skupnem sestanku. Obiskal nas je zastopnik centrale tov. Luzar in nam je v jasnih besedah povedal marsikaj lepega in koristnega. Mi pa smo odprli skrinjo raznih želja in pojasnil, potožili pa smo se tudi radi krivic, ki se večkrat dogajajo. Delavci zdravilišča se zavedamo, da služimo banovinskemu podjetju. Naše stremenje v bodoče mora biti še bolj naklonjeno do podjetja, ker se zavedamo, da služimo za širši blagor. Zavedamo se pa tudi, da se od nas marsikaj več zahteva kot od drugih delavcev, zato tudi pričakujemo, da bo zdravilišče, ki je banovinsko podjetje, skušalo odstraniti krivice, ki se tukaj dogajajo.

Dalje se zavedamo, da je le v skupnosti moč in enakopravnost. Zato mora zginiti od nas vseh ona grda nevoščljivost in spodrivanje drug drugega. »Vsi za enega, eden za vse!« mora biti naše načelo. Ako bomo vsi organizirani in nepremagljivi stali na skali, po potrebi pa tudi žrtvovali za dobrobit in delo organizacije, potem lahko pričakujemo tudi lep uspeh za svoj lastni dobrobit.

Zavedajmo se pa tudi, da ni dovolj biti samo zapisan v organizaciji, temveč, da je treba tudi članarino redno plačevati, redno obiskovati sestanke in marljivo čitati svoje glasilo »Slovenski delavec«. Ni telesna hrana vse, tudi duševna hrana mora biti za svoj poklic in to hrano dobivamo na sestankih in v našem listu.

Od slej naše geslo bodi: »Vsi za enega, eden za vse!« in delo bo lahko, uspeh zagotovljen! — Bog živi!

Podturn

Ni še eno leto, odkar smo pri nas ustanovili Strokovno organizacijo cestnih delavcev ZZD. Vsi cestni delavci pri Začasni državni upravi razlaščenih gozdov smo se organizirali, da se organizirani in enotni borimo za svoje pravice. Uspehi so se pokazali kmalu. Tisti, ki so v začetku obupavali, da organizacija nič ne pomaga, so končno vendarle morali spoznati, da organizacija, če ima zavedne člane, mnogo doseže.

Takoj po ustanovitvi organizacije smo potem centrale dosegli zvišanje plač od 2.50 na din 2.75 na uro. Nekaj je že bilo. Delali smo naprej, prvi uspeh nam je dal pogum in zaupanje. Letos pa je bilo doseženo ponovno zvišanje plač od din 2.75 na din 3.— (najnižja plača). Seveda s tem še ni vse urejeno. Marsikaj je še potrebno preureditve, toda tudi to bomo dosegli, če bomo organizirano nastopali in se za svoje pravice borili.

Tovariši! Držite se ZZD, ki nam je pomagala dosedaj in bo tako delala za vas tudi v bodoče!

Slov. Konjice

Že delj časa je od tega, kar so se oglašili nekateri pri g. L. Laurichu za zaposleni delavci z željo, da bi v svrhu enotnega nastopa delavstvo iz NSZ korporativno prestopilo k ZZD. Pravijo, da tako ne more iti več naprej. Končno so vendarle spoznali, da si z NSZ, ki vleče s podjetjem, ne bodo dosti pomagali. Za prestop v ZZD

pa so stavili gotove za ZZD nesprejemljive pogoje. Takih pogojnih članov pa mi ne rabimo. Naj nihče ne misli, da bomo mi naše stare zveste tovariše odrinili zato, da bomo prostor v organizaciji napravili takim, ki bodo le za svojo korist gledali. Kdor pa ima resno voljo in poštene namene pod vodstvom ZZD se boriti za svoje in svojih sodelavcev pravice, naj pristopi v ZZD. Radi ga sprejmemo.

Vse tiste delavce, ki so pripravljeni pristopiti k ZZD, da pomnože naše vrste in v skupni borbi pomagajo pridobiti delavstvu pravice, ki mu gredo, vabimo, da čimprej brez strahu pristopijo k nam.

Ostale člane pa pozivamo, da se tesneje oprimejo organizacije in bolje izvršujejo svoje organizacijske dolžnosti. Delavska organizacija je »daj — dam«. Dajte organizaciji zaupanje in drugo, kar ste ji dolžni dajati, pa boste tudi od nje dobili, kar boste zahtevali.

Spomnite se samo na prejšnja leta. Dokler ste bili složni in se oklepali ZZD, ste srečno prestali prvo najtežjo borbo, prestali stavko, sklenili kolektivno pogodbo itd. Ko pa ste se začeli cepiti, ko organizaciji niste več zaupali, so se pričeli odpusti, preganjanje organizacije in trpelo je delavstvo samo, še trpi in bo trpelo, dokler se ne bo izpametovalo...

Jesenice

Vsem članom podružnice poročamo: Odbor je na svoji prvi seji sklenil, da bodo naslednje uradne ure za člane poleg dnevnega uradovanja, ki se vrši vsak dan od 8 do 12 in od 2 do 6 ure, tudi zvečer in sicer: Torek, četrtek, petek in soboto vsakokrat od 6 do 8 ure. Ob nedeljah pa od pol 10 do pol 12 ure dopoldan. Člani, ki jim je nemogoče poslužiti se dnevnega uradovanja ali žele pojasnil, katerih uradnica ne more dati, naj pridejo v teh urah, pri katerih uraduje določen odbornik. Zeleni pa je v interesu članov samih, da so v besedah kratki in jasni in ne otežkočajo dela z nepotrebnim nadlegovanjem in postopanjem v pisarni, zlasti če je poleg tebe še več članov, ki žele priti na vrsto. Red mora biti povsod, ker je koristen. V naše skupno dobro to upoštevajmo in izvajajmo!

Vsled reorganizacije notranje ureditve apelira odbor na vse člane, ki še niso sporočili obrata, v katerem so zaposleni, da to sporoče vsaj v štirinajstih dneh. Odbor mora za vsakega vedeti, kje je zaposlen. Istotako naj v tem roku vsi člani v pisarni sporočijo, v katero plačilno skupino so uvrščeni. Vsi ti podatki so odboru v interesu članov samih nujno potrebni.

V blagajniški knjigi smo ugotovili, da imamo nekaj članov zaostankarjev. To otežkoča delo. Apeliramo na prizadete, da to napako čimprej odpravijo. Najbolje je, če se plača članarina vsak mesec od 1. do 18. v mesecu že za prihodnji mesec. Zlasti je to važno vsled določb poslovnika podpornega fonda, kateri bo stopil prihodnji mesec v veljavo in se bodo upravičenim izplačevale podpore.

V zadnji številki »Delavske pravice« smo pod naslovom Jesenice čitali: Na občnem zboru ZZD jeseniške podružnice je bilo baje samo 5 udeležencev, med katerimi pa niso bili vsi člani. — Tovariši, ki ste osebno bili priča številni udeležbi, sodite zdaj ali spada taka nesramna laž v časopis, ki pravi, da se bori za resnico. Pa si še upajo trditi, da niso nepotrebni!

Groblje

V nedeljo, 22. t. m. ob 1/210 dopoldne bo v Društvenem domu članski sestanek tukajšnje podr. ZZD. Obravnavali bomo o ustanovitvi pevskega zbora, o izletu in drugih važnih zadevah. Zato prosimo člane, da se vsi in točno udeležijo sestanka. Odbor.

Raduha pri Nov. mestu

Pri nas je strah kakor ob vesoljnem potopu. Taka je namreč vlada v parni žagi in tovarni furnirja v Raduhi pri Novem mestu. Povedati moramo, da je tukaj delavska zavest še pod ničlo. Temu je dokaz že to, da tukaj do danes ni bilo še nobene organizacije. Nekaj nas je zavednih delavcev, nekaj pa tudi takih, ki jim je kapital edini mogočnik na svetu. Sprožila se je tudi tu želja za organizacijo. Pri tem pa smo naleteli na nekatere tako nezavedne delavce, da moramo tu povedati samo eno priliko: Ob osnutku za organizacijo ozir. nje podružnico se je neki starejši delavec, ki je res »delavec« njegov stalni poklic, izrazil takole: »Vi le ustanovljajte organizacijo, ampak jaz ne bom pri vas nič in nikoli sodeloval.« »Po mojem«, se je izrazil ta plačljivec, »ne plača se zameriti g. upravitelju, jaz imam itak najboljšo plačo in sem tudi najstarejši delavec«. Ko smo temu in nekemu drugemu delavcu, ki ravno tako odločno čiti in podpira kapital, hoteli dokazati, da ima napačno misel, se je pa ta kakor par drugih zvestih podpornikov kapitala izrazil: »Vi se le organizirajte, bomo v.d.l.i, kdo bo dalje časa delal in več zaslužil.« Pripomniti moramo

še, da je, kakor se je izrazil g. upravitelj (Žid) pomanjkanje dela in je to strašilo med nami delavci naredilo naravnost paniko. Zato pa nekateri nezavedneži naravnost trdijo, da g. šef ne dovoljuje, da bi tu obstojala kaka organizacija. Če bi kaj takega zatrjevali kaki kmečki fantje, ki jih je tukaj tudi precej, bi jim človek ne mogel toliko zameriti, ampak to so delavci, ki so pustili svojo moč, zdravje in mladost! Kar nas je zavednih, se zato tembolj strnimo.

Sestanki in zborovanja ZZD

V NEDELJO, DNE 22. MAJA:

NOVO MESTO: ustanovni občni zbor ob 1/210 dopoldne v Rokodelskem domu v Novem mestu.

GRIZE PRI CELJU: ustanovni občni zbor pri g. Rojniku v Grižah, po prvi sv. maši.

GROBLJE: članski sestanek ob 1/210 dopoldne v Društvenem domu.

V TOREK, DNE 24. MAJA:

AJDOVEC: članski sestanek zvečer, v običajnih prostorih.

V ČETRTEK, DNE 26. MAJA:

PREDOSLJE: članski sestanek ob 7 zjutraj v Prosvetnem domu.

V NEDELJO, DNE 29. MAJA:

DRAŽGOŠE: članski sestanek ob 8 zjutraj v prostorih Gospodarske zadruge.

KRANJ: članski sestanek ob 9 dopoldne v Ljudskem domu.

DROBNE DOMAČE

Marsikateri slovenski kraj je znan po svojih zgodovinskih najdbah. Pretekle dni so odkrili blizu Žužemberka, kjer delajo novo cesto, zanimive predmete iz bakrene in kamenite dobe, tako sulice, razne posode, okraske. Strokovnjaki bodo pregledali kraj in oteli pozabi ter razpadu dragocenosti, ki govore o naši najstarejši zgodovini.

Po vodo za živino je šel 76 letni Jurij Pavšek iz Sv. Jurija ob Taboru. Ko je zajemal vodo, se je tako globoko priklonil in je z vso silo zadel z glavbo ob kamen, da se je nezavesten zgrudil v vodo, v kateri je utonil.

Pod vlak je prišel ko se je peljal z dela proti domu 24 letni delavec Peter Avguštin, na prelazu blizu koroškega kolodvora v Mariboru. Ravno v tistem hipu ko se je hotel prepeljati čez tračnice, ga je dohitela lokomotiva in ga vrgla pod kolesje. Težko poškodovanega so prepeljali v bolnišnico, kjer je pa kmalu izdihnil.

Policijski stražnik je prijel v Ljubljani študenta filozofije, Bolgara Josipa Radava, ki je bil osumljen, da je napadel Josipa Okorna in mu s silo iztrgal listino z vsoto 650 din. Ko je stražnik peljal osumljenca v policijske prostore, se je ta iz tretjega nadstropja zagnal skozi okno na kamnito tla. Bil je takoj mrtev. Fanta je sramota potrla, posebno še, ker ni bil nikdar kaznovan vsled nečestnih dejanj, da je sklenil si vzeti življenje.

Pretekli teden se je peljal v avtomobilu, v katerem je bilu tudi družina namestnika čehoslovaškega zunanjega ministra, Bohdan Pavlu iz Dalmacije ob reki Sani v notranjščino Bosne. Naenkrat mu je nekaj pričel nagajati motor. G. Pavlu je izgubil oblast nad volanom, da je z vso silo zavozil v narastlo reko. V avtomobilu sta ostala g. Pavlu in kuharica, ki sta oba utonila, dočim se je žena s plavanjem rešila na kopno.

Na posredovanje ministra Kreka je finančno ministrstvo odprlo v ministrstvu socialne politike kredit 10 tisoč dinarjev kot podporo za delavsko kuhinjo v Kočevju.

Predsednik turške vlade je imel nagovor na jugoslovanski narod v katerem je naglasil veliko veselje nad prijateljstvom, ki vlada med jugoslovansko in turško državo. Presenečen je nad blagostanjem, ki ga tako modro uvaja politika dr. Stojadinovića. Prepričan je, da bodo balkanski narodi veliki čini evropskega miru.

Kopat je šel s sinom pesek Janez Keršič iz Kovorja. Zavrtal je v peščeni plaz, ki se je utrgal in ga zasul. Mrtvega in zmaličenega so pripeljali v tržiško mrtvašnico. Zapušča 11 nepreskrbljenih otrok.

Okrog štedilnika se je motal 4 letni Mirko Šijanec. Z ročico je prijel za lonec, v katerem je bila vrela voda, da se je ta zlila in ga poparila po prsih. Dobil je težke opekline, zaradi katerih so ga morali prepeljati v bolnišnico in je le malo upanja, da bi ostal pri življenju.

Širite

»Slovenskega delavca«!

Zapisana pravica

PREKINITEV DELA VSLED ZADRŽKA NA STRANI DELODAJALCA (P. S.)

Zaposleni ste v tekstilni tovarni kot tkalec proti osnovni merzi po 4.— din na uro. Ako pa je material dober in so stroji v redu, delate akord in tedaj zaslužite tudi po 4.50 do 5.— din na uro. Ker so pa stroji slabi in vedno pokvarjeni, pa zaslužite na 8 ur komaj 16.— do 20.— din. Ali zamorete zahtevati, da vam delodajalec povrne, v kolikor ste bili prikrašani na zaslužku?

Zadržki, ki nastanejo na strani delodajalca, bodisi iz vzrokov v njegovi osebi sami, ali pa iz vzrokov, ki nastanejo v podjetju samem, gredo na breme delodajalca in radi tega ne sme pritrgovati delojemalcem pogojeni zaslužek. Tako je tudi v

vašem primeru. Osnovna pogojena mezda znaša po 4.— din na uro in toliko vam je delodajalec dolžan plačati, čeprav vsled pokvarjenih strojev ali slabega materiala niste mogli delati in če ni na vaši strani nobenega razloga, da niste zamogli niti potom akorda doseči zaslužka do višine osnovne mezde. Nasprotno pa ne morete zahtevati, da vam delodajalec plača več, kakor pa je določena osnovna mezda. Kajti višji zaslužek je odvisen le od dobrih prilik in se za zaslužek v tej višini niste pogodili.

Zahtevki delojemalca na zaslužku zastarajo v treh letih, radi česar ste upravičeni zahtevati doplačila, če niste bodisi izrečno ali pa molče pristali na to, da ste za svoje delo že povsem izplačani.

Sonce in sence doma in drugod

Drugod

Dogodki preteklega tedna v širnem svetu so se vrstili s precejšnjo naglico. V svetu so padale stare in vstajale nove vlade, odšli so stari in prišli novi ministri.

Anglija, ki je v preteklih dneh pretrgala radi borbe za petrolej diplomatske odnose z južnoameriško, vsem dobrim katoličanom sveta dobro znano Mehiko, je zamenjala več resornih ministrov. Pravijo, da bi bil rad odstopil sedanji zunanji minister Halifax, ki se je vrnil iz ženevskega zborovanja Zveze narodov zelo slabo razpoložen, pa mu za enkrat ni bilo moč.

Zveza narodov je končno dala svoj blagoslov Italiji in je priznala dejansko zasedbo Abesinije. Tako naj še kdo verjame, da države vodi kaj drugega kakor samo trenutne koristi. Kar so pred par leti obsojali kot zločin in krivično vojno, je po zmagi Italije, ki je niso znali in mogli prebrati, dobila svojo odvezo. Nekateri pravijo, da je to umetnost politike in prilagoditve, mi bi pa rekli, da je to bolj umetnost, kako postaneš tako drzen, da jutri rečeš, da je belo, za kar si včeraj trdil, da je črno. Dejansko je Zveza narodov postala nepotrebna, pravzaprav škodljiva ustanova, kamor razni velikaši hodijo zapravljati ljudski denar in drug drugemu prikrievati resnico.

V imenu Italije je Mussolini svetu povedal par bridkih in jasnih besedi, ko je v svojem govoru podčrtal neločljivo povezanost totalitaristično urejenih držav. Opozoril je z ozirom na neki nedavni govor vojne ministra ameriških zveznih držav, v katerem je ta v imenu »velikih demokracij« grozil z vojno nevarnostjo, da se je totalitarne države ne boje, čeprav je ne žele. Dovolj smo oboroženi, tako je dejal, da bomo z orožjem svoj mir ohranili. Pokazal je pri tem zlasti na pomorske vojne sile, ki so gotovo odločilnega pomena za bodoči vojni spoprijem. Brez vsakega prikrievanja je povedal na račun Francije, da hoče v Španiji brezpogojno zmago generala Franka in da naj Francija s tem računa, če hoče, da bodo trenutna pogajanja rodila kakšen uspeh. — Naj bo kakor hoče, človeku pa je le všeč takale jasna beseda.

Česka se še naprej bori s svojimi težavami, ki jih ji povzroča vprašanje ureditve narodnih manjšin in njihove zares kar prevelike zahteve. Pretečni teden je šel voditelj Nemcev na Češkem, bivši učitelj Henlein nenadoma celo v London, kar je obrnilo nase pozornost celega sveta in stopil tam v dotik z različnimi vplivnimi angleškimi osebnostmi. Uradno je sicer angleška vlada zanikala, da bi se bil sestal s kakim angleškim ministrom, toda to na stvari dosti ne izpremeni. Na samo črno kavo se gotovo ni tja peljal. Skupno s Francijo in Nemčijo v ozadju pa Anglija še nadalje meči češko vlado, naj zahtevam Nemcev ugodí. Zdi se, da bo v kratkem prišlo do medsebojnih razgovorov na podlagi osnutka, ki ga je sestavila vlada sama.

Sosedna Ogrska je tudi doživela svoje presenečenje, ko je odstopila stara vlada in je z ozirom na nove razmere, v katere je ta država zašla, prišla nova, kakor pravijo »vlada močnih mož«. Stara vlada je morala iti, ker ni bila več kos težkim nalogam, ki jih je ustvarilo sosestvo Velike Nemčije, judovski vprašanje in rastoči madžarski narodni socializem. Ogrska je katoliška dežela in njen sedanji minister predsednik bo govoril na bodočem budimpeštanskem svetovnem evharističnem kongresu o temi: »Sv. Evharistija in družina.«

Na daljnem vzhodu pa Kitajski zopet slaba prede. Japonci so namreč začeli z novo veliko ofenzivo in s Kitajce na vsej dolgi bojni črti prisilili k umiku. Poročila

pravijo, da je celih 200.000 vojakov močna kitajska armada kakor v kleščah zajeta od japonskih čet in se bo morala celo predati.

Doma

Naša mladina

Veselo razgibanost kaže naše prosvetno in kulturno življenje. Že pomladi tako kot nikdar po vseh krajih slave razne spomine, prireajo tabore, blagoslovljajo prapore, nastopajo naša dekleta in naši fantje. In povsod se zgrinjajo množice naroda z veseljem na obrazih in z zanosom v srcu na te prireditve. Nekaka priprava naj bi bile na velike mednarodne mladinske prireditve in tekme, ki bodo v Sv. Petru v Ljubljani. Po teh pripravljanih taborih sodeč bodo prekosile letošnje ljubljanske mladinske manifestacije vse dosedanje tovrstne prireditve v naši ožji domovini.

Zamenjan minister

Da nismo izjeme delali v svetu, ko so spreminjali vlade, smo še pri nas zamenjali ministra D. Behmena z ministrom Kulenovičem. Kakih posebnih posledic v naši notranji politiki radi tega ne bo.

Tujski promet

Štirinajst dni se je mudila pri nas inozemska potovalna družba, ki je ogledovala razne svetovne letovišne kraje, da o njih informira preko raznih potovalnih družb in reklamnega časopisa ter letakov narode, katerim so posamezniki v tej družbi pripadali. Prav lepe solnčne dneve so imeli in bili so veseli naše lepe zemlje in našega pridnega naroda. Niso mogli prehvaliti obojega in upati smemo, da bo slavošpev, ki so nam ga peli tu, kadar ga zapojejo doma, privabil v naše kraje dosti tujcev, ki naj bi dvignili naše narodno premoženje.

Luč v Savinjski dolini

V torek so v prisotnosti našega bana dr. Natlačenca in g. ing. Rueha priklopili v Savinjski dolini na daljnovod Kranjskih deželnih elektraren, občine v savinjski dolini. Tako se po podjetnosti naših vodilnih ljudi prižiga vas za vasio in sveti v močni električni luči. Slovenija se odeva tako na vseh poljih v plašč kulturno najbolj naprednih dežel na svetu. Za nadaljno širjenje električnega omrežja je bilo treba preskrbeti novih električnih sil in prav te dni je bila z podpisom g. bana odobrena s Trboveljsko premožkopno družbo tozadevna pogodba, ki bo omogočala še nadaljno elektrifikacijo našega ozemlja.

*

Pomembna gospodarska prireditve

bo letošnji pomladni ljublj. velesejem od 4. do 13. junija, prirejen pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra II. To bo že 43. ljubljanska velesejemska prireditve, ki bo imela mednarodni značaj in ki bo hkrati lepa revija slovenske in jugoslovenske gospodarske delavnosti. Na splošni velesejemski razstavi bodo zastopane vse pomembnejše industrijske in obrtne panoge, n. pr. kovinska, tekstilna, papirniška, elektrotehniška, kemična, steklarška, živalska, stavbna, poljedelski stroji glasbila, kurjava, keramika itd. Razen tega bodo prirejene še posebne razstave, ki bodo imele reprezentativen značaj. Posebno velika ter lepa bo razstava avtomobilov in motornih vozil sploh. Zavzela bo okrog 1.400 kv. m razstavnega prostora. Posrečena je zamisel posebne razstave »Cesta«, ki jo prireja Društvo za ceste. To bo do slej pri nas najboljša in največja propaganda za izpopolnitev in modernizacijo našega cestnega omrežja; razstava bo urejena po skrbno premišljenem načrtu, da bo lahko dosegla čim večji uspeh ter svoj namen. Tedaj bo v Ljubljani tudi

kongres Društva za ceste in udeležili se ga bodo odlični zastopniki oblasti in gospodarskega življenja. Med večjimi posebnimi razstavami bo nudila posebno pozornost razstava Francije. Na nji bo reprezentativno razstavljeno blago, ki pride v poštev za naš uvoz. Nazorno bo prikazano, kako se lahko čim bolj okrepe gospodarske vezi med našo državo in Francijo. Mimogrede naj omenimo, da bo na tej razstavi razstavljen tudi 3000 francoskih knjig. Med posebne razstave moramo še uvrstiti veliko razstavo pohištva in razstavo ženskih ročnih del. — Obiskovalci velesejma bodo uživali na jugoslovanskih železnica 50% popust. Vozne olajšave so dovolile tudi številne druge države. V letalskem prometu je določen 10% popust.

Fenix

Feniks je ptič, ki nikoli ne pogine, ki večno živi. Ne uniči ga ne ogenj, ne strela. Vselej iz vsake smrtne nevarnosti preroben vstane v novo življenje.

Koga bi mogli bolje primerjati temu ptiču kakor katoliško Cerkev! Kdo vse jo je že obsodil na smrt, a ona vedno znova vstaja iz groba prenovljena, okrepljena! Te dni čitamo, kako so v Mehiki po strašnih preganjanjih, ki so jih morali tam katoličani zadnja leta pretrpeti, da so na Monde Gubilete v središču Mehike, na kraju, kjer so pred petnajstimi leti postavili velikanski kip Kristusa Kralja, a so ga v letih najhujših preganjanj podrli, na mogočem Marijanskem kongresu postavili nov enako mogočen kip Kristusa Kralja. Tako sovražniki ginevajo in tako zmaga je Cerkev.

BELEŽKE

NAŠA MLADINA ŽIDOV NE MARA.

V ljubljanskem kinopodjetju »Sloga« so vrteli več dni židovski film »Golem«. Film kaže očito smer pokazati žide kot angelčke, ki se jim v svetu gode strašne krivice. Druge narode se je žal posrečilo Judom prepričati nekaj v tej svoji nedolžnosti, da so jim potem kri pili. Slovenski narod je hvala Bogu vedno prav razumel in pravilno ocenil Juda. Bal se je njegovega duha, ki zastruplja povsod pravo narodno zavest in zdravo versko življenje. Ni čuda, če se je zato uprlo naši zdravi mladini, da bi kdo kakorkoli hotel v teh časih, ko se tuji narodi otepajo židovske navlake, to navlako k nam uvažati. Protestirali so zato v soboto zvečer proti omenjenemu filmu in končno dosegli, da je zastopnik policije dal dvorano izprazniti. V tepežu, ki so ga slovenski fantje ob tej priliki imeli s pocestnimi fakini in raznimi prijatelji židovskih demokracij, je bil lažje poškodovan tud eden naših katoliških vodilnih akademikov g. Čujež.

Smatramo, da zavedno slovenski katoliški fantje zaslužijo naše priznanje. Oblast pa naj za naprej prepriča slična predavanja.

ZASLUŽEN ODGOVOR!

»Mi mladi borci«, glasilo Katoliške akcije prinaša v 35. šte. z dne 13. maja letos na račun »Delavske pravice« sledeč zasoljen odgovor:

»Delavska pravica« filozofira

»Delavska Pravica« se znajde na vseh področjih: v socialnem vprašanju, v teologiji, v politiki (dasi je izključno strokoven list!) in zadnji čas celo v filozofiji in zgodovinski filozofiji. Neprijetno je le to, da se skozi razpoke njene vsestranske učenosti tu in tam pokaže kak nezaželen znak, ki nam podere vero v vsestranskost »Delavske Pravice«.

Nekaj malega nam o tem pove njen uvodnik iz dne 5. maja 1938. V njem »Del. Pravica« filozofira na svoj znani krščansko marksistični način in nazadnje postavi za temelj svoji čudni idejni zmesi kar — sholastično filozofijo! Tako ugotavlja: »Idejno je utemeljila ta program sholastika, torej cerkvena filozofija, katere najvidnejša predstavnika sta bila veliki Akvinc in njegov učenec Albert Magnus.«

Znani latinski pregovor pravi: »Si ta cuisses, philosophus mansisses.« Slovenski bi se to reklo: »Če bi bil tiho, bi te še danes imeli za filozofa.« Pregovor velja v polni meri za »Del. Pravico«: Albert Magnus namreč ni bil učenec velikega Akvinc, ampak njegov učitelj!

Malenkost! bo dejala »Del. Pravica«. Res, malenkost! Toda dovolj, da zvemo, kako trdno je zasidran krščanski marksizem »Del. Pravice« v sholastični filozofiji.

Za »Del. Pravico« bo pač bolje, da svojih zgodovinsko-filozofskih učenosti več ne prinaša. Nekoliko bolj točno bi že bilo, če bi »Del. Pravica« drugič napisala n. pr. kaj takega: »Idejno je utemeljila ta krščansko socialistični program marksizem, torej brezbožna filozofija, katere najvidnejši predstavnika sta veliki Stalin in njegov učenec Marx Magnus.«

NAŠI NAMEŠČENCI

Naši nameščenci v TBPD

Mesto volitev sporazum. Plavi imajo 20, naši (zeleni) 13, Batič (skupina banirnih uslužbencev) 8, beli 3, rdeči 1 delegata.

Do ponedeljka, dne 16. maja, je bil rok za vlaganje kandidatnih list za izvolitev nove društvene uprave v Trgovskem bolnišnem in podpornem društvu, ki je lastnik »Šlajmerjevega doma«.

Do tega časa pa je bila vložena samo ena lista in sicer sporazumna lista. Ta dogodek velja zabeležiti, ker kaže na veliko zrelost, ki je v naših nameščenskih organizacijah. Pri sporazumnih so potrebna popuščanja, kar ni lahka stvar. Zato je treba vsem nameščenskim organizacijam toпло čestitati. S tem, da so odpadle volitve, je storilo TBPD velik prihranek, ki naj pride v korist bolnim članom in njih svojcem.

Sporazumna lista je plod dolgih pogajanj. Od 45 delegatov dobe: zeleni (Društvo združenih zasebnih in trgovskih nameščencev Slovenije) 13 delegatov, plava Zveza društev privatnih nameščencev 20 delegatov, Batič 8 delegatov, bela Stokovna zveza 3 delegate in rdeča Zveza privatnih nameščencev Jugoslavije 1 delegata. Naši zeleni nameščenci so postavili za delegate gg. Ivana Martelanca, Lojzeta Sitarja, Franca Nosana, Ivana Burjo, Avgusta Kuharja, Antona Kovačiča, dr. Stanka Žitka, Antona Strojina, Maksa Šetina, Rajka Globočnika, Antona Šerjaka, Štefana Kunstka in Cirila Povšeta. Ta delegacija bo nedvomno dobro zastopala interese vsega našega nameščenstva in kmalu izvršila veliko nalogo, ki jo mora izvršiti nova uprava TBPD, to je: povečanje Šlajmerjevega doma.

Ko priznavamo pomembnost sporazuma, se obenem veselimo priznanja moči naših zelenih, ki so v kratkem času svojega obstoja dosegli po moči organizacij že drugo mesto v omenjenem društvu.

Pax Romana v borbi proti komunizmu

Dijaška katoliška organizacija Pax Romana bo letos zadnje dni avgusta zborovala v Sloveniji. Naše člane bodo zanimala nekatera predavanja, ki bodo na tem zborovanju obravnavala razmerje katoliškega dijaka do komunizma. Predavanja te vrste bodo sledeča:

1. Komunistični nauk.
2. Katoliški socialni nauk in njegove sodobne zahteve.
3. Družbeni red v očeh kristjana in v očeh komunista.
4. Intelektualno izoblikovanje kat. akademika z ozirom na njegovo socialno akcijo.

Želimo, da bi naše dijaštvo s tega zborovanja odneslo čim več duhovnih koristi in čim več nezlomljivega katoliškega duha.

PO SVETU

Poročajo, da sta se Mussolini in Hitler zadnjikrat ko sta se sestala menila tudi o ustanovitvi bloka štirih velesil. Eden drugemu sta voščila, da bi Nemčija postala v Srednji Evropi odločujoča moč, dočim je Nemčija voščila, da bi dobila Italija večji vpliv v Španiji.

117 rudarjev je našlo v angleškem rudniku v Markham pri Cherstelfildu smrt, vsled eksplozije jamskega plina. Mrlič, ki jih prinašajo iz rudnika, so bili silno izkaženi. Vsi kažejo, s kako muko so umirali. Ni je hiše v tem rudniškem mestu, ki ne bi bila zavita v črno. Povsod vlada nepopisna žalost nad temi žrtvami dela.

Za podporo brezposelnim ameriškim delavcem je senat sprejel na svoji seji, da se določi v ta namen tri milijarde dolarjev. Zato je bil sprejet poseben zakonski načrt.

Jugoslovansko vlado hvali ugledni ameriški tednik »Christian Science Monitor«, ki pravi, da je obnovitveno delo sedanje jugoslovanske vlade tako veliko, da je Jugoslavija postala najmočnejša država v južnovzhodni Evropi.

Hrvatska katoliška akcija ima že nad 600 podružnic z nad 30 tisoč člani. Težko je imati prav v tem, ker se ji upira tako imenovana polinteligenca. Isto se opaža tudi pri nas, da skuša prav ta polinteligenca ovirati na vse mogoče načine, z nemoralnimi iz židovskega denarja plačanimi brošurami, z odpiranjem raznih tendencioznih židovskih filmov, z bojkotiranjem in zasmevanjem vsega katoliškega delovanja. Toda ne bo mogoče zavreti katoliškega prepoveda.

Slovaška stranka patra Hlinke ne bo pri bodočih volitvah sodelovala z drugimi avtonomističnimi strankami. Kljub ugovoru proti radikalni politiki Hlinkove stranke je avtonomistična skupina v stranki ponovno zmagala.

S priključitvijo Avstrije k Nemčiji je število nemških katoličanov v Veliki Nemčiji naraslo od 21 na 27 milijonov. Bog daj, da bi s številom zrasel tudi vpliv nemških katolikov!